

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes aliquot

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regula I. A potentia ad actum, five a posse ad esse non valet
consequentia

urn:nbn:de:bsz:31-102400

REGULA I.

A potentia ad actum, sive à posse ad esse non valet consequentia. scilicet affirmativa

I. Docebant Megarici, sicut autor est Aristoteles IX. Met. c. III. potentias non præcedere suos actus, sed tùm tantùm esse, quando actus eorum sunt, velut eum, qui non ædificat, ædificare non posse, sed tantùm eum, qui ædificat, quando ædificat.

II. Hæc sententia si vera esset, à potentiâ ad actum valeret consequentia, cùm sic potentia sine actu esse non posset. Imò actum & potentiam sententia illa unum idemq; facit.

III. Verùm absurdam eam esse aliquot argumentis probat Philosophus: I. Si nemo habet potentiam agendi, nisi quando agit & actu operatur, artifex non erit, nisi, qui actu operatur, quando actu operatur. At id communi hominum opinioni adversatur, qui eum, qui artem aliquam didicit & exercere solet, vocat artificem etiam tùm, quando sepositò aliquantisper opere cœnam capit aut somnum. Consequentia est manifesta, quia artificem esse nihil aliud est, quàm habere potentiam aliquid artificiosè operandi, ut ædificatorem esse, nihil aliud est, quàm præditum esse potentiâ artificiosè ædificandi. τὸ δὲ οἰκοδομῶ εἶναι τὸ διωατῶ εἶναι εἶναι οἰκοδομεῖν, ait Aristoteles.

C

IV.

IV. II. Si is, qui ad horam ab opere cessat, hōc ipsō potentiā artificiosè operandi sive arte privatur, & eam hōc ipsō recuperat, quod ad opus revertitur, fieri potest, ut quis amittat artem, idq; nec oblivione, nec morbō, nec tempore sive longā defuetudine, itemque acquirat artem, nec tamen interventu doctorū nā præceptoris propriæ inventionis. Quod absurdum non modò, sed & ridiculum.

V. III. In rebus inanitis eòdem modò erit comparatum: Si potentia non est sine actu, nec ignis erit calidus, nec aqua frigida, nec mel dulce, neq; omnino quidquam sensibile, nisi actu sentiantur. Ex quibus Averrois argumentatio extrui potest: Si qualitates sensibiles non sunt nisi actu sentiantur, fiet, ut sublatis animalibus (utpote quæ sola sentiunt) ipsæ quoq; tollantur.

VI. IV. Sequitur, animal non habere sensum, dum actu non sentit, indeque unum eundemq; hominem sæpius eòdem die fore cæcum & surdum. Quoties enim utetur ad speciem & auditu, tum non erit cæcus & surdus, quoties autem non utetur, erit cæcus & surdus, quod longè absurdissimum. Consequentia patet, quia hominem cæcum & surdum esse, est, eum non habere visum & auditum, sive potentiam videndi & audiendi.

VII. V. Si nulla res habet potentiā agendi

di aut pot
aut patiti
non sit ve
aliquid fe
sibile en
tentia ad
quā fiat, n
mediō &
per quoq;
Et quod se
id, quod
IX. A
tentiam
est, inqu
fit; idemq
que modò
ambulare
bulare, q
IX. E
ad esse n
sequitur
testambu
consequ
verò.
X. Pa
consequ
posse ad
nima; Ch
cus non

di aut patiendi quicquam, nisi eum actu agit aut patitur, impossibile est, fieri id, quod actu non sit vel est, mentieturq; quicumque dixerit aliquid fore, quod nondum fit vel fiat. Impossibile enim est, fieri aliquid, quando vel potentia activa, per quam fiat, vel passiva, ex qua fiat, non est. Unde hoc commentum de mediô & motum & generationem tollit: *Semper quoq; id, ait Philosophus, quod stat, stabit, & quod sedet, sedebit, cum fieri nequeat, ut surgat id, quod surgere non potest.*

IX. Aristoteles igitur expressè docet, potentiam esse posse, ut actus non sit: *Itaq; fieri potest, inquit, ut aliquid possibile sit esse, nec tamen sit; idemq; possibile sit non esse, cū sit tamen, eòdemque modo in aliis predicamentis, nempe ut aliquid ambulare possit, quod non ambulat, possitq; non ambulare, quod ambulat.*

IX. Ex quibus evidentissimum est, à posse ad esse non valere consequentiam, sicut non sequitur: Pax potest esse. Ergò est. Petrus potest ambulare. E. ambulat. Contingit enim, consequens utrobique; falsum esse, antecedente verò.

X. Patet autem ex hisce, sermonem esse de consequentiâ affirmativâ. Nam negativè à posse ad esse valet consequentia. Sequitur enim; Chimæra non potest esse. E. non est. Cæcus non potest videre. E. non videt.

C a

V e o

XI. Verùm ne negativè quidem à posse ad esse valere consequentiam, inde quis probet, quia non sequitur: Omnis creatura potest non esse. E. non est. Petrus potest non ambulare. E. non ambulat.

XII. Sed respondeo, has consequentias non procedere à posse ad esse negativè, quia ut à posse ad esse negativè argumentemur, requiritur, ut antecedens sit propositio negativa, quod non fit, nisi particula negativa ponatur ante verbum *potest*, (quia verbum *potest* hic continet copulam) quemadmodum ex supra dictis exemplis manifestum est. At quantum ad modò objecta exempla, particula negativa in antecedente post verbum *potest* ponitur & sic aliqua quidem negatio in prædicatò continetur, sed ipsa propositio est affirmativa.

XIII. Unde & consequentia à potentiâ non essendi vel non ambulandi, ad non esse, vel non ambulare, est quodammodò affirmativa, & licet et non esse, & non ambulare sit negatio actûs, nempe actûs essendi & actûs ambulandi; tamen respectu potentiæ non essendi & non ambulandi habet rationem actûs. Sicut enim se habet esse ad posse esse, & ambulare ad posse ambulare: ita se habet nō esse ad posse non esse, & non ambulare ad posse non ambulare. Confer locū Philosophi §. II. citat. §.

XIV. Hinc facîle etiam consequens concipi-

pi potest, nitum, ut tens non non amb

XV. E. A posse ita & recte esse, non à non potest quentia.

Ab actûs

I. Dup-
tinetur in
tur Prac-
continet
aliis ejus-
mentis. I-
riæ prim-
rum, cum
primæ, i-
tinetur
calefaci-
potentiæ
text. 3. &
litis ne-
tiæ sub p-
sumtâ.

pi potest, ut & ipsum sit affirmativum, sed infinitum, ut si dicamus: Omnis creatura est potens non esse. E. est non ens; Petrus est potens non ambulare. E. est non ambulans.

XV. Ex quibus patet, quòd, sicut diximus: A posse esse ad esse non valet consequentia: ita & rectè dicamus: A posse non esse ad non esse, non valet consequentia. E. diversò autem à non posse esse, ad non esse, valida est consequentia.

REGULA II.

Ab actu ad potentiam, sive ab esse ad posse valet consequentia.

I. Duplex est potentia. Quædam enim continetur in secundâ specie qualitatis, & vocatur Prædicamentalis? quædam autem non continetur in secundâ specie qualitatis, sed in aliis ejus speciebus, aut aliis etiam prædicamentis. Potentia enim Dei & potentia materiæ primæ, quæ receptiva est omnium formarum, cum sint ipsa substantia Dei & materiæ primæ, in Prædicamento qualitatis non continentur. Calor quoque importat potentiam calefaciendi, & scientiæ, aliiq; habitus inter potentias referuntur ab Aristotele IX. Met. text. 3. & 10. ad secundam tamen speciem qualitatis non pertinent. Continentur hæ potentia sub potentia, voce hæc transcendentaliter sumtâ.